

*Tweede vieringen over het boek
'Slowfood, broodnodige gesprekken over het Onze Vader'*

voorbereid door Joke Visser en Theo van der Grefth

Inleiding

Inleiding op de viering 24 maart

In mei vorig jaar las ik een artikel in de verdieping van trouw van Claartje Kruijff, theoloog des vaderlands destijds.

Ze schreef over de vergeelde boekenlegger die ze in het bijbeltje van haar oma vond, het bijbeltje dat zij bij zich had in het Jappenkamp.

Hoeveel mensen hebben die woorden wel niet gelezen, het gaf die vrouwen in het jappenkamp kracht. Wat leeft er dan toch in die woorden? Behalve de persoonlijke band met dit gebed ziet Claartje Kruijff ook de maatschappelijke waarde. Ze wilde onderzoeken hoe weer ruimte gevonden kan worden voor thema's die we vaak wel bespreken in onze eigen kring, maar veel minder buiten onze "bubbel". Ze wilde dit onderzoeken via onze verhouding tot dit onze vader. Onze Vader he, niet Mijn Vader.

Ze nodigde zes mensen uit om met elkaar via een briefwisseling 1 regel van het Onze Vader te verkennen. Een rabbijn, een islamdeskundige, een katholiek theoloog en twee protestantse theologen.

Voor deze viering kozen wij het gesprek tussen de protestantse theoloog Inger van Nes en haar katholieke collega Arjan Broers over de regels: Uw wil geschiede, op aarde zoals in de hemel en Uw koninkrijk kome .

We hebben een week achter ons van ongekende impact. Aanslagen in Christchurch Nieuw Zeeland, een land waar alleen immigranten wonen en een handvol oorspronkelijke bewoners en waar iemand alle immigranten wil uitbannen, te beginnen in een moskee waar mensen bidden.

Een week met een aanslag in Utrecht waar vermoedens van zijn van terroristische motieven bij een verwarde geest?? En een uitslag van de provinciale verkiezingen die direct werden doorvertaald naar een eerste kamer met dertien zetels voor Forum. Daar vinden we ook van alles van.

Hoe kijken we naar de oude taal in het kader van het hier en nu, ook lazen we opnieuw de interpretaties van Neil Klotz.

En we zingen ook!

Nu zingen we Zo gaat het toe in Gods rijk van bevrijding.

Lezing uit Lukas 17: 20 24

Gevraagd door de farizeeën wanneer het koninkrijk van God komt geeft hij hun antwoord en zegt: Het koninkrijk komt niet waarneembaar en ze zullen niet zeggen: hier of daar, want zie, het koninkrijk Gods is onder u.

En hij zei tot de leerlingen, er zullen dagen komen dat ge begeert een van de dagen van de mensen zoon te zien en je zult die niet zien. Ze zullen zeggen: zie, daar. Zie Hier!! Gaat er niet voor weg en jaag er niet achteraan, nee, het zal zijn als een bliksemschicht die opflitst van de ene kant onder de hemel en straalt tot de andere kant onder de hemel.

Overweging: Ooit perfectie meegemaakt? En: beviel het.....

Uw koninkrijk kome. Zo zingen wij altijd: kome wat komt. Is dat hetzelfde als Uw wil geschiede, uw koninkrijk kome? Voor ons voelt het net zo spannend.

Het eerste wat opkomt is: een rijk van vrede, geen oorlog, geen martelingen, geen Amnesty brieven nodig, geen dierenmisbruik, Wat ontzettend heerlijk als alle zwaarden zijn omgesmeed tot ploegen en niemand meer angstig wakker wordt in de nacht. Ook geen angst in ons hart, geen leefangst, geen depressie, geen vermiste kinderen, geen ziekte. Wow.

Geen van ons vieren – en ik denk herkenbaar voor jullie – gelooft dat dat rijk zal neerdalen op aarde, nee, het is een herinnering naar een toekomst van meer recht en gerechtigheid. Een waarde die ons trekt. Het woord Koninkrijk daarbij is oud. (koning Saul werd uitgekozen omdat Israel een verbinder nodig had. Een man die met kop en schouders boven iedereen uitstak. Gods wil geschiede hier in het verhaal overduidelijk. En toch.... Perfect is anders. Jezus gebruikt het woord anders, ook als gemeenschappelijk beleefd: het is onder u allen , maak er ruimte voor, het is een proclamatie.

De keuze van vandaag op deze zinnen uit de gesprekken in Trouw is voor het gesprek tussen Inger van Nes en Arjan Broers. Inger, die enkele jaren geleden getroffen werd door een verkeersongeluk, beschrijft haar moeite om / voor haar gevoel / weer tot waarde te komen.

Citaat:

Van Nes: Het koninkrijk is voor mij een wens, een verlangen, Hoe moeilijk ik het hier ook heb, je hoopt dat het in Gods koninkrijk goed zal komen. Het gaat de omgang met onrecht.

Broers: Er zit voor mij een belofte in die regel. Die aanvoegende wijs: uw koninkrijk kome. Die vorm gaat over wat zou kunnen gebeuren, maar dat ook niet zou kunnen gebeuren. Ik vind het een intentieverklaring, tot welk rijk wil jij behoren: een rijk van recht en rechtvaardigheid, ik wil daar bij horen en ik wil doen alsof dat rijk al begonnen is, ik ervaar deze regel als een uitnodiging.

Dat betekent niet dat we allemaal weke poppetjes moeten worden, dat je je alles moet laten welgevallen. Sommige situaties vragen om conflict , maar Broers refereert aan zijn altijd kritische blik. Vaak ben ik in verzet tegen wat is in plaats van er ja tegen te zeggen”.

Maar dan: in het licht van alles wat de afgelopen dagen gebeurde. Een rechts-extremist die 50 biddende mensen doodschiet en een man die drie mensen doodt in een tram in Utrecht. Baudet die op democratische wijze de verkiezingen wint en appelleert aan zeer, zeer bedenkelijke filosofieën, Wat beweegt zoveel mensen om er in mee te gaan? Moet ik dat omarmen en er ja tegen zeggen. natuurlijk niet. De samenleving nu geeft een zeer verscheurd beeld. Werelden van onbegrip. Ook bij mij, ik begrijp er niets van en hoe ga ik dan om met verbinding, wat is mijn verlangen

Citaat:

Van Nes: In deze maatschappij moet ik lukken, perfect zijn. Houden mensen nog van mij als ik faal. Ik denk van niet. Ik heb niet zo'n precies beeld van Gods rijk. Is daar ook ziekte? Ik ben gevormd door mijn ongeluk en door het leven dat ik daarvoor heb geleid. Ik ben nu deze Inger en die vind ik ok. Waarom zou ik anders willen zijn?

Broers: In dat koninkrijk zijn niet alle dingen opgelost die we nu pijnlijk vinden, dan leef je in een fantasiewereld. Het centrale van het Christendom is iemand die gewond is en gewond blijft. De tekens van de wonden blijven. Het rijk van God is geen wereld waar alles licht is en mooi, maar wellicht een wereld waarin , als je iets donkers tegenkomt, licht ziet.”

Dat klopt met wat ik voel bij zo'n term. Het koninkrijk in zo'n moment waarin alles even samenvalt, de dingen kloppen. Of de blik in iemands ogen bij een moment van grote herkenning. Blijdschap om een goed besluit in de politiek, vertederend als je kleinzoontje dat zo van geweren houdt bij het zien

van een rups op de knieën zinkt en uitroept : kijk nou toch hoe schattig. Een koninkrijk van alsmaar af en toe momenten van goed en mooi en waar.

Tomas Halik

In Trouw stond vorige week een prachtig artikel van Tomas Halik over zijn boek: *“Raak de wonden aan”* . Hij gelooft in het adagium van Jung: wij moeten onze schaduw accepteren. Als we het tragische in ons bestaan onderdrukken gaat het mis want dan projecteren we onze gebreken op de ander

Zo gaat het ook bij twijfels over het geloof, Als je niet kunt leven met je twijfels dan projecteren we dat op afvalligen door via hen oorlog te voeren tegen eigen onzekerheid.

Boeiend in het kader van deze viering vind ik zijn antwoord op de vraag: Kan God tegelijkertijd aanwezig en betrokken zijn? Halek: De kern van het christendom ligt in het verhaal van Pasen: dood en opstanding. Jezus roept : mijn God mijn God waarom hebt gij mij verlaten, dat is zijn diepste verwonding, die van het hart. Hij daalt neder ter helle, afgesneden. De schreeuw van Jezus is tegelijk een gebed. Hij transformeert de ervaring van het afgescheiden zijn (van God zo je wilt) tot een vraag: Waar ben je? Je zou kunnen zeggen dat de transformatie acceptatie is en dat de rust van het sterven kan en mag volgen.

De verwonding is geen happy end maar iets radicaal nieuws. Een proces, een verborgen rivier die zich van tijd tot tijd openbaart in de geschiedenis en in ons leven. Momenten! Wij zouden dat momenten van koninkrijksbesef noemen. Maar op de vraag of de opstanding het einde betekent van de verwonding antwoordt Halek met de legende van st. Maarten waar hij bezocht wordt door de duivel in de gedaante van Christus. St. Maarten vraagt hem: waar zijn je wonden? Die zijn er niet. Dat deugt niet. Het is niet waar, niet schoon, niet goed. Zonder aanvaarding van wat verwond is kan een geloof tot fundamentalisme worden. het is een geloof dat veranderd is in een ideologie, zonder tekortkomingen, zonder onzekerheid.

Het geeft nog geen antwoord op de vragen die een week als de achterliggende op ons bord legt.

Wat is acceptatie hier? Het is zoals het is. Dat is een. En: Ik wil me wel verdiepen in die ander (maar ken ik die andere?) en achter mijn eigen ideologie kijken. Daarin wil ik mijn eigen anker blijven voelen. Het koninkrijk is er, maak ruimte, zoek het licht in wat ik als donker duid, zoek recht. over dat verlangen zingen we in een diep gelovig lied: Houd mij in leven.

Joke Visser

Overweging 2

Wij hebben bij de voorbereiding van deze viering ook inspiratie opgedaan uit het boekje “gebeden van de kosmos” van Neil Douglas Klotz. In dit boekje wordt bij iedere regel uit het onze vader stilgestaan met een tekstverklaring vanuit het Aramees en een meditatieoefening.

De teksten doen mystiek aan en zijn daardoor moeilijk direct te begrijpen. Maar na enkele keren herlezen en rustig tot je laten komen begint langzaam begrip te dagen.

Wat ook opvalt is de voortdurende verwijzing naar het verlangen naar een samenleving van eenheid, gerechtigheid en respect voor de schepping, zonder concreet te benoemen, wat de schepping bedreigt en wie de vrede en gerechtigheid ondermijnen. Voor ons als basisbeweging, die de actie niet schuwen klinkt dat nogal vaag en week.

Toch wil ik enkele citaten voorleggen van Neil Douglas Klotz over de regels *Uw koninkrijk kome en Uw wil geschiede*. Wat stellen we ons daarbij voor? Ik ga er in ieder geval niet van uit, dat wij hier rustig gaan zitten afwachten tot het koninkrijk van God zich eens zal vestigen, zodat de wil van God eindelijk zal geschieden. Het rijk van God zal zich in ons moeten vestigen en waar worden gemaakt

tussen ons mensen. Maar daar zit dan ook tevens een probleem. Waaraan herkennen wij dat rijk? In ons dagelijks leven staan we voortdurend voor dilemma's

Voedsel voor iedereen maar geen uitputting van de aarde. Gerechtigheid en vrede wel oorlog tegen dictators. Opvang van vluchtelingen, en een samenleving die de verscheidenheid kan dragen

Wij staan voortdurend voor keuzes en beslissingen, die soms ook heel verkeerd kunnen uitpakken, ondanks onze goede bedoelingen.

Neil Douglas Klotz scheidt met zijn teksten de mogelijkheid om even aan te voelen wat Jezus met het Onze Vader bedoeld zou kunnen hebben, zonder grote woorden, maar met teksten die je raken en taal geven aan onze behoefte aan heelheid in een imperfecte samenleving. Teksten die de mogelijkheid scheppen even stil te staan bij waar de schepping ooit voor bedoeld is.

De teksten staan op de achterkant van de liturgie. Na elke tekst bewaren we even de stilte om de tekst tot ons door te laten dringen en te voelen wat het met je doet.

Uw Koninkrijk kome. Neil Douglas Klotz ziet in deze tekst Het scheppende vuur. De tekstregels verwijzen naar een nieuwe schepping en onze betrokkenheid daarin. Deze regel in het Onze Vader drukt een wederzijds verlangen uit, een beeld te scheppen van een nieuwe schepping, een plaats te creëren waar nieuw leven wordt vorgebracht.

Uw koninkrijk kome

uit: Gebeden van de Kosmos – blz 44

Vestig Uw rijk van eerbied – nu
door onze vurige harten
en gewillige handen

Laat uw raad onze levens leiden
onze wens tot mede-scheppen
verhelderend

Verenig ons 'ik kan' met het Uwe
zodat we kunnen wandelen met ieder schepsel

Uw heerschappij ontstaat
zodra onze armen zich uitstrekken
om de hele schepping te omarmen

Laat ons, uit deze Goddelijke vereniging
nieuwe beelden voortbrengen voor een nieuwe wereld
van vrede.

Vestig uw rijk van eenheid – nu!

Uw wil geschiede, gelijk in de hemel als ook op de aarde. De hemel komt op aarde: Universele betrokkenheid noemt Klotz dat. Bij deze tekst gaan de gedachten vaak uit naar een utopisch samenleving. Maar we weten ook dat het streven naar een utopische samenleving gevaarlijk kan zijn, omdat het idee boven de liefde gaat uitstijgen. Klotz roept in zijn teksten iets anders op: Het jezelf bevrijden van oordelen en vooroordelen, om een plek vrij te maken om ons gevoel te doen spreken en elkaars behoefte te doen uiten. De hemel op aarde roept iets op van een bevrijding, waarbij wij ons realiseren dat wij de aarde willen behandelen als een levend wezen en niet als een te exploiteren voorwerp.

Gebeden van de Kosmos – blz 48

Uw wil geschiede, gelijk in de hemel also ook op aarde

uit: Gebeden van de Kosmos – blz 48

Uw enige verlangen handelt dan samen met het onze,
zoals in alle licht
zo ook in alle vormen

Help ons lief te hebben boven onze idealen uit
en doe daden mededogen ontspruiten
voor alle schepselen

Zoals we uw liefde herkennen in de onze
laat zo hemel en natuur
een nieuwe schepping vormen

Moge het brandend verlangen in uw hart
hemel en aarde verenigen
door onze harmonie

Voorbede:

Ik ben geraakt door de laatste dagen,
niet geraakt door een kogel,
wél geraakt door de mogelijkheden
die we als mensen hebben
om voor Liefde te kiezen
of voor geweld.
De keuze is steeds aan ons.

Zoals Thich Nhat Hanh zegt
"We hebben alle zaden in ons,
wees voorzichtig welke je water geeft."

Ik wil bidden voor kracht en sterkte,
ik bid om moed en vertrouwen,
ik bid om Liefde, Harmonie en Schoonheid...
elke dag, elke ademteug weer...
laten we steeds de keuze maken
om vanuit de Liefde en de Compassie te leven,
laten we de keuze maken voor die zaden,